

הלכות יום הכיפורים תרמזת"ו רסח

לו י"ג שנים¹⁰ ויש לחוש שמא הביא שתי שערות ביום הכיפורים ונשרו ביום הכיפורים¹¹ וכל ספק של תורה הולכין בו להחמיר:

טז כמה דברים אמורים ביום הכיפורים שהוא מן התורה אבל בשאר תעניות שאינן אלא מדברי סופרים אין צריכין להתענות אלא אם כן ידוע שהביאו שתי שערות¹²:

י קמן שהוא פחות מכן תשע שנים שלמות אין מענין אותו ביום הכיפורים¹³ ואפילו אם הקמן רוצה להחמיר על עצמו מוחזין בידו¹⁴ כדי שלא יבא לידי סכנה¹⁵:

יא מה שאין מוקדקים עכשיו שיתענה קמן כשהוא בן י"א שנים שלמות לפי שהכל לומדים עכשיו¹⁶ והתורה מתשת בהם¹⁷ ולכך אינן חשובין כבריאיין לענין זה וכבר נתבאר¹⁸ שכל שאינו בריא אינו צריך להשלים לפי שיש לסמוך על סברא האחרונה שבארנו ועוד רבנן הוה שרדה חולשה לעולם¹⁹ מן הסתם כל קמן אינו נחשב כבריא לענין זה²⁰ אלא אם כן ידוע שהוא בריא וחזק לסבול:

ה"ר"ו דין עוברת ומניקה ויולדת ביום הכיפורים וכו' ה' סעיפים:

א עוברת ומניקה ומשלמות ביום הכיפורים²¹:

ב עוברת שהריחה מאכל²² ואם לא יתנו לה מהמאכל אפשר שתפיל עוברת²³ לפי שהעובר הריח ריח המאכל ומתאוה לו ואם לא תאכל ממנו אפשר שיתעקר לצאת ונמצא שניהם מסובגים לחושין לה באונה שהיום הוא יום הכיפורים אולי תוכל להתאפקו ואם נתישבה דעתה²⁴ שפסק העובר מתאוות²⁵ ע"י זכרון זה²⁶ מומב.

ואם לא נתישבה דעתה בזה אלא אומרת צריכה אני לאכול²⁷ (עיי' ביאור דבר זה בס' תר"ח²⁸) או שהתחילו פניה משתנים אע"פ שלא אמרה צריכה אני לאכול²⁹ תוחבן כוש ברומב ונותנין לתוך פיה שמא תתישב דעתה בזה ואם לא נתישבה דעתה בכך ועדיין פניה משונים או שעדיין אומרת צריכה אני נותנין לה מן הרומב עצמו³⁰ (פחות פחות מכשיעור כמו שיתבאר בס' תר"ח³¹).

ג בה"ל הל' וה"ל (לא, ג). הובא ברא"ש פ"ח ס"ו ג, וה"ן (ג, ב) ד"ה וכתוב בה"ל.
ד ה"ש"י שם ד"ה עוברת. וראה רא"ש ור"ן שם.
ה גמרא פ"ב, ב. מור וש"ע פ"ב.
ו רש"י שם ד"ה לחושין.
ז מור לבוש ס"ב. וראה גם רמב"ם פ"ב הל"ב וש"ע שם (אם נתקדשה דעתה).
ח רש"י שם ד"ה ואלוהיה.
ט רמב"ם שם. ש"ע שם.
י מ"א סק"א, סדעת המור ורבנו ירוחם נתיב כ ח"א (רבנן, ג).
יא סעף א.
יב רבנו ירוחם שם, בשם הרמב"ן בתורת האדם שע"י הסכנה ד"ה והלכות גדולות. רמ"א ס"א.
יג נודא [ברייחא] פ"ב, א (באמור). מור לפירוש הב' בב"י ד"ה ומ"ש רבנו ואם (דמור) אף בתהיר ביה"כ, לבוש ס"ב. ב"ח ד"ה ומ"ש רבנו נתנין. מ"א סק"ב.
יד סעף יג.

נא ברעליל ס"ו ג מן מ"א, וש"נ.
נב ראה תרומת הדשן שם בסופו. ב"י שם.
נג ח"א שם. וראה לענין יולד ס"ו קצ ס"ק ד (לענין כתמים הרבנן, שהוקא כשברקה ולא נצאו אין חוששין שמא נשרו). הספות למנחת פתים א"ח.
נד רמב"ם פ"ב ה"א. שו"ע ס"ב.
נה כלבו ס"ו ס"ג (לה, ג). רמ"א סוף ס"ב.
נו רמב"ם שם. ש"ע שם.
נז ב"ח מן המ"י. ח"א סוף סק"ב.
נח מנהרין בן, ב. וראה גם רש"י כתובות ג, א ד"ה ובתענית.
נט סעף ג.
ס ראה תרומת יג, ב. וראה לעיל ס"ו מו ס"ו.
סא ב"ח שם מ"א שם.

סימן תר"ו

א רבא בנדרא פסחים נד, א. מור וש"ע ס"א.
ב חשוה פ"ב, א. מור וש"ע ס"ב.

הלכות יום הכיפורים תרו

ואם גם הוא לא נתיישבה דעתה נותנין לה מן המאכל עצמו¹⁰ (פחות פחות מכשיעור) עד שתתיישב דעתה¹¹:

ג. ולא מעוברת בלבד אלא אפילו כל אדם שהריח מאכל ונשתנו פניו מסוכן הוא אם לא יתנו לו למעום מהמאכל לפיכך מאכילין אותו כיום הכיפורים¹² בדרך שמאכילין את המעוברת שהריחה¹³ אבל אם לא נשתנו פניו¹⁴ אע"פ שאומר צריך אני לאכול¹⁵ אין מאכילין אותו.

אלא אם כן הוא חולה שאו אפילו לא הריח ריח מאכל והוא אומר צריך אני¹⁶ או שהרופאים אומרים שהוא צריך לאכול¹⁷ מאכילין אותו מיד שצריך לו כדי הצריך לו ולא אמרו ליתן לו תחלה מן הרוטב אלא במעוברת או מי שהריח ריח המאכל שאין להם ולא לנו אומד בישוב דעתם פעמים מתיישב ברוטב ופעמים שצריכין להמאכל עצמו לפיכך מדרקדקין עמהם בכל מה שאפשר אבל חולה שמאכילין אותו על פי רופאים בקאים נותנים לו כפי מה שאומרים הבקאים¹⁸. וכן אם מאכילין אותו על פי עצמו שאומר צריך אני נותנים לו עד שיאמר די¹⁹.

אלא שצריך לזהר להאכיל אותו פחות פחות מכשיעור כמו שיתבאר בסיומן תר"ח²⁰:
 ד. וילדת תוך שלשה ימים לא התענה כלל²¹ אפילו אומרת אני צריכה מאכילין אותה²² בעל כרחיה²³ ומכל מקום יש להאכילה פחות פחות מכשיעור²⁴ כמו שיתבאר בסיומן תר"ח²⁵.

משלשה ימים עד סוף שבעת ימים ללדתה אם אמרה צריכה אני לאכול²⁶ אע"פ שהברותיה²⁷ וכן הרופאים²⁸ אומרים שאינה צריכה אע"פ מאכילין אותה מיד²⁹ פחות פחות מכשיעור כמו שיתבאר שם³⁰.

מכאן ואילך הרי היא כשאר חולה שאין בו סכנה³¹ לפי שבודאי אין שום סכנה מחמת הלידה לאחר שבועה ימים ללדתה לפיכך אפילו אם אמרה צריכה אני לאכול מחמת צער הלידה אין מאכילין אותה כיון שאין סכנה בדבר אבל אם אמרה צריכה אני לאכול מחמת שמתכבד עלי חולי מאכילין אותה³² בדרך שמאכילין כל חולה שאומר צריך אני כמו שיתבאר שם³³ ע"ש:

ה. שלשת ימים אלו וכן שבעת ימים אלו אין מונין אותם מעת לעת כגון אם ילדה בו/

כז ב"ח סוף המ"ג. מ"א סק"ג. ובדקלוי' מ"א של מ"ד לענין חילול שבת. וראה שם אם גם הרפא אומר שאינה צריכה.
 כח בדקלמן מ"א תריח ס"ב.
 כט מ"א שם.
 ל סעף יג.
 לא רמב"ן שם. רא"ש שם. מור וש"ע שם.
 לב ב"ח מ"ג ש"ג ד"ה ונ"ש כל.
 לג א"ה זוטא שם סק"ב (אפילו מאה רופאים). וכו"ה לעיל שם ס"ה. וראה גם לקמן מ"א תריח סוף מ"א (בהלכה).
 לד ובכתובא ובאניה יודעת. ראה לקמן סוף מ"ה.
 לה סעף יג.
 לו שבת קמ"ג. וראה גם לעיל מ"א של מ"ה.
 לז אימר ודוורי כלל ס"ב. ג. א"ה זוטא סק"א.
 לח סעף א.

טו ברייתא שם. מור וב"י שם. מ"א שם.
 טז משנה שם (שתשיב נפשתי). רמב"ם שם (שתתיישב נפשתי). כ"י שם (בהעתיק לשון הרמב"ם). ש"ע שם.
 יז רא"ש פ"ה ס"ג. יג. טור ושו"ע מ"ג.
 יח ראה לבוש מ"ג.
 יט ב"ח ד"ה ונ"ש וכן.
 כ מ"א סוף סק"א.
 כא בדקלמן מ"א תריח ס"א.
 כב בדקלמן שם ס"ב.
 כג רמב"ן בתורת האדם שער הסכנה ד"ה עוברת. רא"ש שם. ר"ן (ג, ב) ד"ה וגו'. מור ולבוש מ"ג. מ"א סק"ב.
 כד בדקלמן שם ס"א.
 כה מ"ג. וש"ג.
 כו רמב"ן בתורת האדם שער הסכנה ד"ה ובשאלות. רא"ש פ"ה מ"ג. ר"ן (א, א) ד"ה ולענין. מור וש"ע מ"ד.

הלכות יום הכיפורים תריו"ת רסו

בתשרי אחר חצות היום אין מחשבין השלשה ימים עד אחר חצות היום של יום הכיפורים אלא מחשבין אותם לפי סדר ימי בראשית ויום הכיפורים הוא יום רביעי ללילתה^{טז}.

ואם^{טז} אמרה אני צריכה אין מאכילין אותה כלל^{טז} אבל בסתם שאינה אומרת כלום^{טז} או שאומרת שאינה יודעת אם היא צריכה מאכילין אותה אלא אם כן שחברותיה או הרופאים אומרים שאינה צריכה שאין מאכילין אותה^{טז} אלא אם כן אמרה בפירוש צריכה אני לאכול^{טז}.

תרי"ח דין חולה ביום הכיפורים ובו י"ה סעיפים:

א חולה שהוא אומר צריך אני לאכול^א אע"פ שאינו אומר שאם לא יאכל אפשר שיתכבד^ב אלא לאחר שהודיעוהו שהיום הוא יום הכיפורים או שידע מעצמו שהיום הוא יום הכיפורים ואומר תנו לי לאכול^ב או שאומר אני יכול לסבול התענית מחמת חולאי וכיוצא בלשונות אלו שנראה מהם כוונתו שאע"פ שהוא יודע שהיום הוא יום הכיפורים אע"פ רצונו לאכול מאכילין אותו מיד עד שיאמר דין לפי שאין אנו מחזיקים אותו לישע^ג ומן הסתם הוא מרגיש בעצמו שהוא צריך לכך שהלב יודע מרת נפשו^ט.

ולפיכך אפילו מאה רופאים אומרים שאינו צריך לאכול ואפילו הם אומרים שהמאכל מויק לו^ד שומעין לחולה שבדאי הוא צריך לכך כיון שהוא יודע שהיום יום הכיפורים ואע"פ הוא מבקש לאכול:

ב ואפילו אם החולה אומר אני צריך לאכול ויש שם רופאים אפילו הוא נכרי^ה ואומר שהוא צריך לאכול^ו מאכילין אותו על פיו והוא שיהא בקי^ז ואע"פ שאין הרופא אומר שאם לא יאכל יסתכן רק שאומר שאפשר שיכבד עליו חלוי מאכילין אותו לפי שאנו הוששין שמוא יכבד עליו חלוי ויתכבד^ח ואע"פ שהחולה בעצמו אומר שאינו צריך אין אמירתו נחשבת ככלום כדי שנחמיר עליו בשביל אמירתו דשמוא מחמת מירוף הדעת הוא אומר כן שאינו מרגיש בחלוי מחמת רוב חולשה^ט וספק נפשות להקל^י:

ז משנה שם.
ח לבוש טוף ס"א.
ט משל די י גמרא פג א. לבוש שם. וראה גם לעיל סי'
ט שכן ס"ב.
י גמרא שם. מור ושעו שם. וראה גם לעיל סי' תרי"ח ס"ד (ביעלה).
יא שיל"ח דרבין ח"ד סי' פג. כנסת הגדולה הגמ"ל. ח"א סק"ג. וראה לעיל שם (לענין תרופה בשבת).
יב חשנה פג, א (ע"פ בקאין). גמרא פג, א (רופא אומר צריך לו). מור ושעו ס"א.
יג מהר"ק שורש קנב. שו"ע שם. וכ"ה לקמן סי' ושי"ג וראה לקמן הל' גדה סי' קפו סק"ג. שיל"ח צמח צדק י"ד סי' קנח אות ב.
יד רא"ש פ"ח סי' ג. (דאין לך רופא שאמר אם לא יאכל שגא מיתא).
טו חשנה פג, א. רמב"ם פ"ב הל' ה. מור ושעו שם.
טז רא"ש שם. ב"ח ריש הס"י. ח"א סק"ב.
יז גמרא פג, א לפרשי ד"ה תנבא. לבוש פ"א. מ"ז סק"ב.
יח לבוש שם.
יט גמרא שם. ב"י ד"ה ומ"ש אם. לבוש שם. וראה גם לעיל סי' שכן ס"י. שם ס"ב.

לט תרומת הרשן סי' קנח. שו"ע ס"ד. וכ"ה לעיל סי' של ס"ו. וראה שיל"ח צמח צדק או"ח סי' פג, בשם מהר"ל, להקל בריכה וקנינה פחות מכושעור.
מ חזיר לזין משלשה עדי סוף שבועה, דלעיל ס"ד.
מא רמב"ן בחרות האדם שער הסכנה ד"ה ובשאלות. ד"ן (א, א) ד"ה ולענין.
מב משמנות הרמב"ן והר"ן שם. ומדלעיל סי' של ס"ה לענין חילול שבת.
מג ראה לעיל שם, ושי"ג.
מד מדלעיל ס"ד.

סימן תרי"ח

א חשנה פג, א. מור ושעו ס"א.
ב הגדת סמ"ק סי' רכא אות ב, בשם ר"י. הגהות מיימוניות פ"ב אות ה, בשם ר"ת. מור, לפירוש הבי"ח ד"ה ומ"ש שמהאר. הובא בב"י ריש הסמין.
ג סמ"ק שם. מור. לבוש ס"א.
ד הגהות מיימוניות שם בשם ר"ת. כ"ה שם. אליה ופא סק"ב.
ה סמ"ק שם. כ"ה שם.
ו הגהות מיימוניות שם. ב"ח שם. עטרת זקנים ס"ק א.